

**«Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΟΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.
ΑΝΑΒΙΩΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ»**

**ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΑΛΚΙΔΟΣ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ**

Εισήγησις ενώπιον τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν 8ην Ὀκτωβρίου 2004.

ΧΑΛΚΙΔΑ 2004

Γ. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΝΙΣΣΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΒΙΩΣΕΩΣ ΤΟΥ.

1. Ἱστορική ἀναδρομή

Ὁ θεσμός οὗτος εἶναι γνωστός ἀπὸ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς.

Ὡς πρώτη μαρτυρία περὶ τῆς τάξεως τῶν «διακόνων γυναικῶν» θεωρεῖται τὸ χωρίον (Ρωμ. ιστ', 1-2)[\[50\]](#), εἰς τὸ ὁποῖον μνημονεύεται ἡ Φοίβη[\[51\]](#), ἡ ὁποία θεωρεῖται ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων λειτουργικῶν κειμένων ὡς πρότυπον διακονίσσης.

Ἀλλὰ καὶ τὸ χωρίον (Α' Τιμ. γ', 11)[\[52\]](#) ἀναφέρεται, ὅπως τονίζει ὁ Ἱερός Χρυσόστομος[\[53\]](#) εἰς γυναίκας διακόνους.

Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ β' αἰῶνος χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ἐξωχριστιανικὴ μαρτυρία τὴν ὁποία ἀναφέρει ὁ Πλίνιος ὁ νεώτερος γράφων πρὸς Τραϊανόν[\[54\]](#).

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς τονίζει ὅτι ἡ γυναικεῖα διακονία ἦτο ἀναγκαῖα καὶ ὑπῆρχε κατ' αὐτοὺς ἤδη τοὺς ἀποστολικούς χρόνους[\[55\]](#).

Τὸν γ' αἰῶνα ἡ «Διδασκαλία» τῶν Ἀποστόλων παρουσιάζει τὰς διακονίσσας ὡς ἰδιαιτέραν, συγκεκριμένην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τάξιν, μνημονευομένην μετὰ τῶν τάξεων τῶν ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ διακόνων καὶ διὰ πρώτην μάλιστα φορὰν χρησιμοποιεῖται τὸ ὄνομα «διακόνισσα» ἀντὶ τοῦ ἢ «διάκονος»[\[56\]](#).

Ἔχουν ὅπως καὶ οἱ διάκονοι τὸ ἴδιον λειτούργημα, τὸ τῆς διακονίας καὶ θεωροῦνται ὡς μία ψυχὴ ἐν δυσὶ σώμασι[\[57\]](#).

Ἀναρίθμητοι εἶναι ἐν τούτοις αἱ μαρτυρίαι, περὶ τῆς τάξεως τῶν διακονισσῶν, ἀπὸ τοῦ δ' αἰῶνος καὶ ἐξῆς. Μεγάλῃ ἢ ἀνθησὶς τῶν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν μεγάλων τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων. Ἀπαντῶνται εἰς τοὺς κανόνας οἰκουμενικῶν καὶ τοπικῶν Συνόδων καὶ εἰς διάφορα φιλολογικά, ἱστορικά καὶ ἀρχαιολογικά μνημεῖα, εἰς ἔργα πατέρων, ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, εἰς ἱστορικούς καὶ χρονογράφους, εἰς ἀγιολογικά κείμενα, εἰς εὐχολόγια καὶ ἄλλα λειτουργικά βιβλία, εἰς τὴν νομοθεσίαν τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων, εἰς ἐπιτυμβίους ἐπιγραφάς.

Ὁ θεσμός αὐτός, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑποβαθμιζόμενος, διατηρεῖται μέχρι τοῦ τέλους τῶν Βυζαντινῶν χρόνων. Λεῖψανα τῆς τάξεως αὐτῆς σώζονται καὶ σήμερον εἰς Ἱεράς Μονάς καὶ Ἱεραποστολικὰς κοινότητας.

Εἰς τὴν Δύσιν ὁ θεσμός δέν εἶχε ταχεῖαν καὶ μεγάλην ἀνάπτυξιν, θεωρούμενος ὡς θεσμός ἀνατολικός. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 4ου αἰῶνος ἦτο σχεδόν ἄγνωστος.

Εἰς ὠρισμένας μάλιστα ἐκκλησιαστικὰς περιφερείας ἀπηγορεύθησαν[\[58\]](#) καὶ Συνοδικῶς αἱ χειροτονίαι τῶν διακονισσῶν.

Ὡστόσο ὑπάρχουν καὶ μαρτυρίαι, αἱ ὁποῖαι πιστοποιοῦν ὅτι, τουλάχιστον μέχρι τοῦ ια' αἰῶνος, ὑπὸ τὴν

ἐπίδρασιν τοῦ παραδείγματος τῆς Ανατολῆς, καθιεροῦντο καί ἐν τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ διακόνισσαι[59].

Τρεῖς πάπαι ἐξάλλου τοῦ ἰα' αἰῶνος, ὁ Βενέδικτος ὁ 8ος, ὁ Ἰωάννης ὁ 20ός καί ὁ Λέων ὁ 9ος γράφοντες ἀντιστοίχως, πρὸς ἐπαρχιακοὺς ἐπισκόπους τοῦ Porto[60], τῆς sylvā candida[61] καί πάλιν τοῦ Porto[62], ἀναγνωρίζουν εἰς αὐτοὺς τὸ δικαίωμα νὰ χειροτονοῦν διακόνισσας.

Ὁ τίτλος «diaconissa» ἢ «diacona» ἐνεφανίσθη ἐκ νέου κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, διὰ τῆς ἰδρύσεως τῶν προτεσταντικῶν ἀδελφοτήτων διακονισσῶν[63] καί διὰ τῆς ἀναβιώσεως τῆς χειροτονίας διακονισσῶν ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ[64] (ἢ ὅποια, δυστυχῶς, ἐν τῷ μεταξύ, ἐχειροτόνησε γυναῖκας καί εἰς τοὺς ἄλλους ἀνωτέρους βαθμούς τῆς Ἱερωσύνης) καί ἐν τῇ παλαιοκαθολικῇ Ἐκκλησίᾳ[65].

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[50.](#) - «Συνίστημι δέ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὗσαν διάκονον τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχραεῖς, ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων ... καὶ γὰρ προστάτις πολλῶν ἐγεννήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ».

[51.](#) - ἐορτάζει τὴν 3ην Σεπτεμβρίου.

[52.](#) - «γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίας, πιστάς ἐν πᾶσι».

[53.](#) - «τινὲς ἀπλῶς περὶ γυναικῶν εἰρησθαι τοῦτό φασιν, οὐκ ἔστι δέ· τί γὰρ ἐβούλετο μεταξύ τῶν εἰρημένω παρεμβαλεῖν τι περὶ γυναικῶν; Ἀλλὰ περὶ τῶν τὸ ἀξίωμα τῆς διακονίας ἐχουσῶν λέγει». Ἰ. Χρυσόστομος, Ὑπόμνημα εἰς Ἀ' Τιμ. γ', 11 ἐν Migne Ἐ.Π. 62,53 καὶ Θεοδώρου Ε. ἐν τῷ «Ἡ θέσις τῆς Γυναικός ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὰ περὶ χειροτονίας τῶν γυναικῶν» Οἰκ. Πατριαρχεῖον, ἐκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1994, σελ. 312.

[54.](#) - Τῷ 111 ἢ 112 μ.Χ. Plinii, Ad Traianun, ep. XCVI, 8 ἐκδ. Kukulka, Leipzig 1908, s. 316 καὶ Θεοδώρου Ε. ἐνθ. ἀνωτέρω σελ. 311.

[55.](#) - (+ πρὸ τοῦ 215) Οἱ Ἀπόστολοι «ὡς ἀδελφὰς περιῆγον τὰς γυναῖκας συνδιακόνους ἐσομένας πρὸς τὰς οἰκουροὺς γυναῖκας, δι' ὧν καί εἰς τὴν γυναικωνίτιν ἀδιαβλήτως παρεισεδύετο ἡ τοῦ Κυρίου διδασκαλία. Ἴσμεν γὰρ καὶ ὅσα περὶ διακόνων γυναικῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ ὁ γενναῖος διατάσσεται Παῦλος». Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως, Στρωματεῖς 3,6 ἐν Migne Ε. Π. 8,1157 καὶ Θεοδώρου Ε. ἐνθ. ἀνωτέρω, σελ. 312.

[56.](#) - Διδασκαλία 111, 13,2 ἐν F.X Funk, ἐνθ. ἀνωτ. σσ. 212-214 καὶ Θεοδώρου Ε. ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 312.

[57.](#) - (dno corpora in una anima) Αὐτόθι.

[58.](#) - Σύνοδοι τῆς Ὁράγγης τῷ 441, ἢ ἐν Εραον τῷ 517 καὶ ἡ 2α ἐν Ὁρλεάνῃ τῷ 533. Θεοδώρου Ε. ἐνθ. ἀνωτ. σ. 315.

[59.](#) - Τῷ 866 ἢ ἐν Worms σύνοδος νίοθετεῖ, τὸν σχετικὸν πρὸς τὰς διακόνισσας ἐ' κανόνα τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκουμενικῆς Συνόδου. G. Uhlhorn, Die christliche Liebestätigkeit in der alten kirche, Stuttgart 1882, σ. 403 καὶ Θεοδώρου Ε. ἐνθ. ἀνωτ. σ. 315.

[60.](#) - Migne P.L. 139,1621

[61.](#) - Migne P.L. 132,1056

[62.](#) - Migne P.L. 143,598 καὶ Θεοδώρου Ε. ἐνθ. ἀνωτ. σ. 316.

[63.](#) - Θεοδώρου Ε. «Ἡρωῖδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης – Αἱ διακόνισσαι διὰ τῶν αἰώνων» σσ. 93-200.

[64.](#) - ἐνθ. ἀνωτ. σσ. 201-213.

[65.](#) - Christian Oeyen, Priestertum der Frau? Die alt katholische Theologie als Beispiel einer Denkwicklung, ἐν :
Ökumenische Rundschau, 35. Jahrgang, Heft 3, Jyly 1986, Frankfurt, σσ. 255-258 καί Θεοδώρου Ε. ἔνθ. ἀνωτ. σ. 316.